
УДК 339.9:504(438)(477)

М. П. Мальська, В. М. Черторижський

Аспекти українсько-польської транскордонної співпраці в плані зміцнення потенціалу в секторі екологічних послуг

Розглянуті деякі аспекти транскордонної співпраці в секторі екологічних послуг. Основна увага акцентується на можливостях українсько-польського транскордонного регіону в плані зміцнення потенціалу у цьому секторі, а також на позитивних та негативних аспектах скорочення або усунення торговельних і неторговельних бар'єрів у секторі екологічних послуг.

Ключові слова: транскордонна співпраця, екологічні послуги, потенціал.

Постановка проблеми. Процес переходу до демократичної держави з ринковою економікою викликає необхідність пошуку нових механізмів державного регулювання у сфері взаємодії людини і природи. Тому в основу гнучкої екологічної політики, необхідно закладати як традиційно адміністративні, так і ринкові стимули. На сьогоднішня день для того, щоб вирішити екологічні проблеми забруднення довкілля, потрібен ефективний економічний механізм. У ряді промислово розвинених країн таким механізмом виступає робота ринку екологічних послуг, що заснований на правовій базі, яка регламентує рівні й концентрації шкідливих викидів у навколишнє середовище (на перспективу найближчих 15-20 років).

Ринок екологічних послуг включає в себе послуги із захисту навколишнього середовища (повітря, вода, ґрунт); оцінки впливу на довкілля; утилізації відходів; очищення забрудненого ґрунту та води; екологічний консалтинг (консультування з екологічного бізнесу та управління екологічними ризиками); надання екологічної інформації; фінансові послуги (екологічний кредит, екологічний внесок страхування для компенсації відповідальності щодо забруднення довкілля. Ефективність функціонування такого ринку доведена багаторічною практикою таких країн, як США, Канада, Великобританія, Швеція, Німеччина. В Україні сфера екологічних послуг (екологічний аудит, екологічне маркування та сертифікація, екологічні послуги сільськогосподарського спрямування) почали розвиватися з 80-х років ХХ ст.

© М. П. Мальська, В. М. Черторижський, 2014.

У рамках господарського комплексу Республіки Польща найбільш активно розвивається ринок таких екологічних послуг, як: екологічних технологій (інновацій зокрема) та екологічного аудиту (з елементами екологічного менеджменту), екологічної сертифікації (в частині обов'язкової сертифікації екологічних технологій).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми транскордонного співробітництва вивчаються зарубіжними та вітчизняними науковцями. Зокрема проблемам транскордонної співпраці в екологічній сфері присвячені роботи таких закордонних авторів: Н. Реймерса, Р. Титенберга, В. Беренса, П. Друкера, Д. Кларка, Д. Коттса, Д. Лавлока, М. Портера, Р. Фостера, Й. Шумпетера та ін. Серед вітчизняних вчених, які досліджують цю проблематику, слід назвати Г. Бачинського, О. Векліч, М. Долішнього, В. Кравціва, Н. Мікулу, Є. Кіш, І. Студеннікова та ін. Питанням розвитку ринку екологічних послуг у Республіці Польща займалися такі польські науковці як Б. Вуйтович, Т. Клімчак, М. Птак, І. Жуховський, Е. Сидорчук-Петрашко [1-7]

Роботи цих фахівців внесли істотний внесок у розвиток екологічних послуг та формування транскордонного ринку. Разом з тим, багато питань продовжують залишатися ще частково або повністю недослідженими.

Виклад основного матеріалу. Ринок екологічних послуг, таким чином, являє собою складну систему взаємозв'язків та взаємодій учасників еколого-економічної діяльності, так само як і заходів та принципів, спрямованих на організацію й підтримання раціонального господарства. Тобто господарства відповідного концепції сталого розвитку та міжнародним принципам природокористування і збереження природи.

У транскордонному аспекті ринок екологічних послуг ми розуміємо як організаційно-економічний механізм, що забезпечує узгодження інтересів виробників та споживачів екологічних послуг по обидва боки кордону, підприємницьких кіл й суспільства (населення транскордонного регіону) у структурі спільноти з приводу використання суспільних благ та ресурсів спільного споживання.

Сучасні соціально-економічні умови зумовлюють необхідність застосовувати більш комплексну сферу екологічних послуг і визначає екологічні послуги в якості послуг, що надаються для вимірювання, попередження, обмеження, зведення до мінімуму або ліквідації наслідків екологічного збитку, нанесеного навколишньому середовищі. Тому таблиця 1 ілюструє наявність поряд з основним переліком екологічних послуг, переліку супутніх екологічних послуг, які необхідні для надання таких послуг, як будівельні, інженерні та консалтингові послуги [8].

Таблиця 1

Класифікація транскордонних екологічних послуг

<p>Види екологічних послуг, що пов'язані з транскордонною охороною довкілля, боротьбою з забрудненням та ліквідації її наслідків або попередженням.</p>	<p>Приклад екологічних послуг, які можуть надаватися</p>
<p>Консультації (консалтингові послуги) та проектування. Підготовка об'єктів під будівництво (на прикордонній території), встановлення, зборка ремонт та обслуговування.</p>	<p>Послуги по проектуванню (інженерному) екологічних об'єктів, обладнання, послуги консультування, розробка кошторису. Вивчення впливу на довкілля. Для екологічних установок, об'єктів і обладнання, наприклад, систем обробки стічних вод та вологопостачання, збору та обробки твердих та небезпечних відходів, об'єктів поховання відходів та сміттєспалювання. Інженерні послуги при підготовці об'єкта перевірка і збірка будівництва (комісія з представників з обох боків кордону). Будівництво, установка і збірка екологічних установок, обладнання та об'єктів інфраструктури (наприклад, проєктів каналізаційних і водопровідних комунікацій, будівництво очисних споруд, обладнання місць поховання відходів та ін.) Установка септичних систем та об'єктів з видалення відходів. Виконання будівельно-монтажних робіт. Ремонт і обслуговування техніки та обладнання.</p>
<p>Послуги по управлінню об'єктом. Транскордонні наукові дослідження та розробки в галузі охорони довкілля.</p>	<p>Нагляд та контроль за проектуванням, виготовленням та встановленням. Науково-технічна діяльність. — по розробці екологічно чистих продуктів, процесів та технологій; — по скороченню або усуненню викидів та покращенню екологічних показників; — дослідження у транскордонних екосистем;</p>
<p>Послуги аналітичного характеру (збір даних, проведення досліджень, аналіз та оцінка).</p>	<p>— дослідження впливу транскордонної антропогенної діяльності на довкілля. Послуги по екологічному моніторингу, контролю та оцінки шкоди та ліквідація наслідків кислотних дощів, стихійних лих. надання послуг по проведенню лабораторного аналізу складу ґрунту, води, повітря (збір зразків і моніторинг якості повітря і води). Комп'ютерне моделювання наслідків забруднення. Послуги з оцінки стану лісового господарства та ліквідації збитку. Експлуатація систем або надання інших послуг з скорочення обсягу забруднювачів у ґрунт або воду.</p>
<p>Відновлення та очистка ґрунту, поверхневих та ґрунтових вод.</p>	<p>Експлуатація систем або надання інших послуг по скороченню об'єму забруднювачів у ґрунт, воді, включаючи поверхневі і, ґрунтові води. Консалтингові та конструкторські послуги по оцінці застосування стаціонарних або мобільних очисних систем, прийняття назвичайних заходів, боротьба з підтопленням послуги з оцінкою шкоди та ліквідації наслідків стихійних лих. Очистка води, спеціалізована забруднених ґрунтів тощо.</p>

Продовження табл. 1

Приклад екологічних послуг, які можуть надаватися	
Види екологічних послуг, що пов'язані з транскордонною охороною довкілля, боротьбою з забрудненням та ліквідації її наслідків або попередженням.	Консалтингові послуги по оцінці екосистем, послуги по охороні довкілля та ландшафтів, озер берегових ліній, прибережних вод фауни, флору та ареаали.
Послуги по охороні екосистем та ландшафтів.	Екологічна освіта, професійна підготовка у спеціальних навчальних закладах або у поставщиків екологічних послуг, які надаються поза системи середньої / вищої освіти для широкого кола або для професійних груп (підготовчі курси по охороні довкілля або експлуатації екологічного обладнання).
Очистка стічних вод та ур-равлиння водними ресурсами.	Експлуатація та обслуговування установок та обладнання по уловленню стічних вод, їх обробці та очистці.
Послуги по підготовці води (питної води), яка придатна до використання.	Збір, очистка, обробка та розподілення питної води через трубопроводи. Послуги по збору та транспортуванню, обробки та виокремлення, побутового, промислового сміття, відходів (безпечних та небезпечних). Знищення шляхом: спалення, захоронення, компостування, послуги по зменшенню об'ємів відходів.
Послуги по рециркуляції відходів.	Послуги по рециркуляції металічних відходів і лому по контракту або на основі плати за послуги (наприклад рециркуляція алюмінію та сталі). Послуги по рециркуляції неметалічних відходів і лому по контракту або на основі плати за послуги (рециркуляції паперу, полімерів, скла).
Послуги щодо санітарної очистки.	Послуги по очистці вулиць, парків пляжів та ін., прибирання снігу, льоду. Розблокування дренажних систем (сюди не входять послуги по дезінфекції будівель, послуги по боротьбі з шкідниками у сільському господарстві тощо).
Послуги з боротьби з забрудненням повітря (боротьба з загазованістю).	Послуги по оцінці, обробці видаленню вихлопних газів і твердих часток із мобільних та стаціонарних джерел. — моніторинг і зниження рівня викидів — послуги по моніторингу концентрації контролю і зменшенню об'єму забруднювачів в повітрі.
Послуги по боротьбі з шумом та вібрацією	Послуги по оцінці, зниженню рівня або ліквідації шуму і вібрації. Моніторинг, контроль і зниження рівня шумового забруднення (біля пропускних пунктів

За даними: [8].

Екологічні послуги, які включають послуги, що спираються на конкретні екологічні технології і навички; забезпечує їх більш широке поширення в рамках регіональної економіки; розширює потенціал послуг на транскордонному ринку. Адже, ринок екологічних послуг українсько-польського транскордонного регіону може слугувати найважливішим інструментом, що забезпечує зростання ефективності природоохоронних заходів, стимулювання підприємств забруднюючих галузей знижувати обсяги і концентрації шкідливих викидів, скидів твердих побутових відходів, з найменшими витратами.

Можливості українсько-польського транскордонного регіону в плані зміцнення потенціалу в секторі екологічних послуг залежать від ряду ключових факторів:

- 1) створення попиту на ринку, планування асортименту, ціноутворення, реклами та стимулювання збуту екологічно безпечної продукції, технології та послуг;
- 2) політики, спрямованої на заохочення іноземної участі у передачі технологій;
- 3) чіткої позиції з питання про приватизацію;
- 4) організації навчання та підготовки для створення компетентних кадрів та вибору підрядників (по обидва боки кордону).

Цілком природно, що основна увага в рамках обговорення та дослідження цих факторів приділяється виключно екологічній індустрії. Також існують численні інші фактори, що зачіпають усі сектори економіки, як то: обмінні курси, політична стабільність, безпека і надійність, транспарентність процесу вибору підрядників і відсутність корупції. Звернемось більш детально до цих факторів. Створення стійкого попиту на ринку – найкращий засіб створення у транскордонному регіоні екологічної промисловості. Повинні бути прийняті відповідні закони та діяти норми, дотримання яких має забезпечуватися уповноваженими провзаєстосовними органами.

Уряди з обох боків кордону зобов'язані нести відповідальність за якість навколишнього середовища як перед своїм народом, так і перед міжнародною спільнотою, але найголовніше – мають бути створені стимули, завдяки яким підприємства не будуть зацікавлені забруднювати навколишнє середовище, бути джерелом відходів або споживати ресурси на нестійкій основі. Такими стимулами є штрафи, закриття підприємств, відкриття судових справ або ж економічні інструменти: податки за забруднення, збори за видалення

відходів. Забезпечити застосування заходів покарання, можливо, легше, проте економічні інструменти більш прийнятні для створення стимулів з метою забезпечення безперервного поліпшення якості навколишнього середовища.

Повертаючись до питання про створення потенціалу у секторі екологічних послуг, слід зазначити, що без ефективної системи ринкових стимулів, які забезпечують поліпшення стану навколишнього середовища, компанії зіткнуться із проблемою негарантованого попиту, не будуть здійснювати інвестиції у створення потенціалу на такому ринку.

Крім створення ринкового попиту на основі поєднання екологічної та економічної політики, транскордонний регіон може прискорити процес розвитку свого потенціалу також у секторі екологічних послуг. Зробити ж ринок більш привабливим для іноземних компаній можливо шляхом прийняття політичних заходів в таких галузях, як: власність, переміщення фізичних осіб та інвестиційні кредити, застосування багатьох інших політичних інструментів у сфері митного контролю та торгівлі.

Велике значення для розвитку екологічної промисловості має питання приватизації. Найбільшими сегментами сектору екологічних послуг є обробка та видалення відходів, видалення та очищення стічних вод та питне водопостачання. Постачальники цих послуг є в основному муніципальні та інші державні підприємства.

Транскордонний регіон зможе сформувати господарський потенціал значно швидше, якщо, шляхом введення обмежених або широких форм приватизації, він створить потужні стимули для інвестиційної діяльності приватних компаній та для отримання ними прибутку на інвестований капітал (не розраховуючи виключно на допомогу донорів – країн чи установ або на власні кошти). Одним з можливих рішень є укладання довгострокових концесійних контрактів, угод про обмежені гарантії тарифів та платежів (з боку користувачів) та інше.

Для залучення кваліфікованих компаній до здійснення проектів у секторі екологічних послуг важлива скоріше не сама позиція, щодо масштабів приватизації, але її чітке розуміння компанією, яка бажає взяти участь у цих проектах. Будь-яка компанія любить визначеність та наявність можливостей для планування. Тому будь-яка невизначеність щодо контрактів або зміни у підходах до приватизації, є достатньою підставою для того, щоб відмовити компанії у здійсненні операцій.

Велике значення для розвитку потенціалу мають також програми підготовки, які забезпечують приплив нових поколінь фахівців з питань охорони навколишнього середовища та інших професійних кадрів. Вони представляють найрізноманітніші дисципліни, підготовка кваліфікованої робочої сили важлива для будівництва та обслуговування інфраструктури сектора екологічних послуг, так і для транскордонного простору. Можливості для проходження професійної підготовки, в тому числі, для отримання вчених ступенів у різних сферах екологічної науки повинні мати громадяни по обидва боки кордону. Наприклад, у багатьох випадках вчені прикордонного регіону нашої країни прагнуть підвищити свою кваліфікацію у Польщі, але не всі мають можливість це зробити, а потім застосовувати свої знання на внутрішньому ринку.

Екологічна діяльність має одну важливу перевагу, яке полягає в тому, що особи, зайняті у секторі екологічних послуг є, в своїй більшості, висококваліфікованими працівниками.

В рамках багатьох комплексних проектів, пов'язаних із обробкою та видаленням твердих відходів, видаленням та очищенням стічних вод, відновними заходами, керівництво операціями може здійснюватися іноземною компанією. Проте, на будівельних роботах та для експлуатації об'єктів використовується велика кількість місцевих підрядників і робітників.

Таким чином, ще одним важливим аспектом створення потенціалу є наявність досить великої кількості сертифікованих або, принаймні, достатньо компетентних місцевих підрядників для укладення договорів на здійснення проектів із провідними екологічними фірмами транскордонного простору.

Але необхідно підкреслити також і позитивні та негативні аспекти усунення бар'єрів у торгівлі екологічними послугами.

До позитивних аспектів скорочення або усунення торговельних та неторговельних бар'єрів у секторі екологічних послуг можна віднести:

- появу в іноземних постачальників більш потужного фінансового стимулу до здійснення поставок їх товарів та послуг на ринки;
- наявність відкритих ринків, більшою мірою стимулюючих екологічні фірми розвинених прикордонних регіонів до створення компаній та спільних підприємств у прикордонних регіонах, що розвиваються;
- більш дешевий доступ до найкращих рішень екологічних проблем;

- спрощення процедур переміщення фізичних осіб, що полегшує передачу досвіду;
- прискорення тенденції до створення однакового ринку у транскордонному просторі в деяких сегментах екоіндустрії, що дозволяє знайти більш однакові та ефективні, з точки зору витрат, вирішення екологічних проблем;
- скорочення або усунення торговельних і неторговельних бар'єрів у секторі екологічних послуг, що підвищує привабливість експортних ринків для глобальних екологічних компаній. Проте уряди повинні відігравати важливу роль у справі створення умов для здійснення іноземними постачальниками довгострокових інвестицій у розвиток місцевих громад, також у забезпеченні співпраці з місцевими органами влади та компаніями безперервного нарощування потенціалу у секторі екологічних послуг.

До негативних аспектів скорочення або усунення торговельних або неторговельних бар'єрів у секторі екологічних послуг можна віднести:

- наявність надмірної опори на поставки із-за кордону екологічних товарів та послуг;
- можливість здійснення національними компаніями, які в процесі свого становлення значною мірою залежали від іноземного досвіду, недостатнього обсягу інвестицій у розвиток потенціалу;
- можливість культурних чи етнічних конфліктів у зв'язку з передачею базових комунальних служб прикордонного регіону, наприклад, подачі води, в управління іноземним компаніям, які будуть отримувати від цього прибуток. Це може бути також пов'язане з можливістю формування негативної думки, що іноземні експерти, які керують проектами і системами, проводять політику «екологічного імперіалізму» або намагаються «позбутися» від їх застарілої або не зовсім ефективної технології шляхом її поставки в країни, які розвиваються.

Будь-якій транскордонній компанії, яка займається екологічними послугами, доведеться зіткнутися з цими потенційно негативними питаннями. Однак, якщо буде забезпечена відкритість, гласність та транспарентність екологічних проектів, тоді ці питання можна буде звести до мінімуму.

Окремо необхідно звернути увагу на можливості, якими мають володіти прикордонні регіони для того, щоб стати транскордонними постачальниками та експортерами екологічних послуг. Оскільки потреби

в екологічних послугах українсько-польського транскордонного простору вельми великі й різноманітні, компанії екологічної промисловості, які першими зможуть створити необхідний потенціал, мають усі шанси для того, щоб стати регіональними або транскордонними постачальниками, експортерами своїх послуг.

Для того, щоб брати участь у транскордонній торгівлі екологічними товарами і послугами, необхідно володіти не лише належним господарським потенціалом. Це вимагає досвіду у багатьох галузях, а також доступу до капіталу.

Іншими словами, для того щоб стати учасником транскордонного екологічного ринку, потрібен:

- комплексний пакет екологічно спрямованих технологій (екологічних послуг);
- добре підготовлений персонал;
- політичний досвід здійснення операцій на транскордонних ринках;
- організаційно-економічний досвід здійснення операцій на транскордонних ринках;
- безпосереднє знання механізму фінансування проєктів і доступ до фінансових коштів.

Що стосується багатьох довгострокових екологічних контрактів, наприклад, у галузі водопостачання або видалення та обробки відходів, то розробникам проєктів з метою оплати своїх послуг слід інтегрувати у них механізми отримання плати або отримання кредитів на розвиток.

З урахуванням всього того комплексу навичок, якими повинен володіти учасник транскордонного ринку екологічних послуг, фірмам прикордонного регіону, що розвивається, буде надзвичайно важко витримати конкуренцію на початковому етапі.

Наприклад, іноземний досвід свідчить, що багато компаній, які є досить компетентними у технічних аспектах екологічних проєктів (зазвичай це фірми, які займаються екологічним консалтингом та інжинірингом), навряд чи впораються з усіма роботами у галузі розробки, будівництва та управління, що підлягають здійсненню в межах комплексних проєктів розвитку екологічної інфраструктури, які настільки типові для екологічних ринків країн, що розвиваються. Також, підкреслимо і те, що операції за межами країни майже у два рази дорожчі операцій, ніж на своїй території.

Однак екологічні компанії прикордонного регіону, що розвивається, все ж таки, володіють визначеними можливостями:

- спочатку вони могли б налагодити партнерство з досвідченими міжнародними екологічними фірмами;
- а у перспективі спробувати почати здійснювати операції у сусідньому прикордонному або транскордонному регіоні.

Аналогічним чином, певні можливості з'являться також у дрібних компаній. Наприклад, у плані здійснення конкретних робіт за проектами, або для ведення операцій на невеликих «нішевих ринках» (моніторинг якості навколишнього середовища, системи екологічної інформації, рециркуляція технічної води), яких в екологічній промисловості безліч.

Висновки. У цілому, найважливішим завданням щодо транскордонного співробітництва підприємств сектору екологічних послуг, має бути задоволення попиту на транскордонному ринку.

Конкурентоспроможність екологічної промисловості прикордонного регіону країни в кінцевому рахунку залежить від попиту на внутрішньому ринку. Іншими словами, найкращим засобом створення високо конкурентоспроможної екологічної промисловості – це не лише здійснення цілого ряду програмних заходів з розвитку промисловості, але й формування стійкого та стабільного попиту на основі узгодженої екологічної та економічної політики, що безпосередньо забезпечує промисловості та уряду стимули для безперервного поліпшення якості навколишнього середовища.

Скорочення торговельних і неторговельних бар'єрів у секторі екологічних послуг буде лише сприяти досягненню обох цих цілей та у кінцевому результаті дозволить створити у секторі екологічних послуг транскордонного простору необхідний потенціал при умові, що уряди будуть достатньо добре розбиратися у таких питаннях, як характер та структура успішних партнерських зв'язків у секторі екологічних послуг та кон'юнктура екологічного ринку.

Список використаних джерел:

1. Реймерс Н. Ф. Экология (теории, законы, правила, принципы и гипотезы) / Н. Ф. Реймерс. – М. : Россия Молодая, 1994. – 367 с.
2. Титенберг Т. Экономика природопользования и охрана окружающей среды / Т. Титенберг ; пер. с англ. под ред. А. Д. Думнова, И. М. Потравного. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 706 с.
3. Новоселов С. Н. Формирование институционального механизма устойчивого развития предприятий сферы услуг в эколого-ориентированной экономике / С. Н. Новоселов // Экономика, статистика и информатика. Вестн. УМО. – 2012. – №3(2). – С. 238-242.

4. Вуйтович Б. Способы использования территориальных форм охраны природы жителями гмины Нова Слупя / Б. Вуйтович. – Кельце : Келецкое научное общество, 1997. – С. 38-45.
5. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : монографія / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
6. Кіш Є. Проблеми транскордонного співробітництва України і Євросоюзу [Електронний ресурс] / Є. Кіш // Український центр політичного менеджменту, 2006. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1412>.
7. Żuchowski I. Wpływ świadomości idei zrównoważonego rozwoju na funkcjonowanie przedsiębiorstw / I. Żuchowski // E. Sidorczuk-Pietraszko. Funkcjonowanie przedsiębiorstw w warunkach zrównoważonego rozwoju I gospodarki opartej na wiedzy. – Białystok: Wyd. WSE, 2009. – S. 68.
8. Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015. Retrieved from http://www.mrr.gov.pl/rozwoj_regionalny/Polityka_rozwoju/SRK/Documents/SRK_2007_2015.pdf
9. Волков П. А. Эволюция рынка экологических услуг и развитие новых сегментов экоиндустрии / П. А. Волков // Научные записки кафедры управления и планирования социально-экономических процессов им. Ю. А. Лаврикова. Вып. 4 / П. А. Волков. – СПб. : Изд-во СПбГЭУ, 2013.

Черторижский В. Н. Аспекты украинско-польского трансграничного сотрудничества в плане укрепления потенциала в секторе экологических услуг.

Рассмотрены некоторые аспекты трансграничного сотрудничества в секторе экологических услуг. Основное внимание акцентируется на возможностях украинско-польского трансграничного региона в плане укрепления потенциала в этом секторе, а также на положительных и отрицательных аспектах сокращения или устранения торговых и неторговых барьеров в секторе экологических услуг.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, экологические услуги, потенциал.

Chertoryzhskyy V. M. Aspects of Ukrainian-Polish cross-border cooperation in terms of capacity building in the environmental services sector.

The article deals with some aspects of cross-border cooperation in the environmental services sector. The main emphasis is placed on the potential of Ukrainian-Polish cross-border region in terms of potential strengthening in this sector, as well as on the positive and negative aspects of the reduction or elimination of trade and non-trade barriers in the environmental services sector.

Key words: cross-border cooperation, environmental services, potential.